

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	12 ส.ค. 2551	18	6237	5

รอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๐

คำนิ่งถึงรอยอดีตของวังเจ้า พระตำหนักเจ้าฟ้า “ดารารัณย์”

พ

ระตำหนักดารารัณย์สร้างขึ้นหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้พระราชชายาเจ้าดารารัณย์ทรงย้ายกลับมาประทับที่เมืองเชียงใหม่ หลังจากการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

พระตำหนักดารารัณย์ถือได้ว่าเป็นพระตำหนักหลังแรกที่พระราชชายาเจ้าดารารัณย์ทรงใช้เป็นที่พักพิงพระกรณียกิจตลอดพระชนม์ชีพของท่านหลังจากที่ย้ายกลับมาอยู่เชียงใหม่เมื่อ ปี พ.ศ.2457 เจ้าดารารัณย์ทรงสนพระทัยในด้านการเกษตรและด้านศิลปวัฒนธรรมพระองค์ทรงตั้งชื่อพระตำหนักแห่งนี้ว่า “สวนเจ้าสบาย” ทดลองปลูกพืชเมืองเหนือชนิดต่างๆ ที่สำคัญเจ้าดารารัณย์ทรงทดลองปลูกดอกกุหลาบที่ได้พันธุ์มาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นกุหลาบพันธุ์ที่ท่านทรงโปรดที่สุดเป็นกุหลาบดอกใหญ่สีชมพู พระองค์ทรงตั้งชื่อถวายเป็นพระบรมราชานุสรณ์แด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า “จุฬาลงกรณ์”

4 กุมภาพันธ์ 2429 เจ้าดารารัณย์ ซึ่งเป็นพระธิดาของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ได้เสด็จติดตามพระบิดาไปในงานพระราชพิธีลงทรงและเฉลิมพระนามสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้า

ฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าอินทวิชยานนท์และเจ้าดารารัณย์ทรงในพิธีนี้ด้วย เมื่อเจ้าดารารัณย์ได้ตามเสด็จพระบิดาไปร่วมงาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าดารารัณย์มีถวายตัวเข้ารับราชการฝ่ายในในฐานะเจ้าจอม

หลังจากที่พระเจ้าอินทวิชยานนท์พระบิดาถึงแก่พิราลัยเจ้าดารารัณย์จึงทรงกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเสด็จขึ้นมายังนครเชียงใหม่ เนื่องจากท่านได้เสด็จมาประทับที่กรุงเทพฯ เป็นเวลาถึง 22 ปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เสด็จขึ้นมายังเชียงใหม่ได้และยังได้โปรดเกล้าฯ จัดงานพระราชพิธีสถาปนาพระอิสริยยศเจ้าดารารัณย์จากเจ้าจอมมารดาขึ้นเป็นพระราชชายาเจ้าดารารัณย์

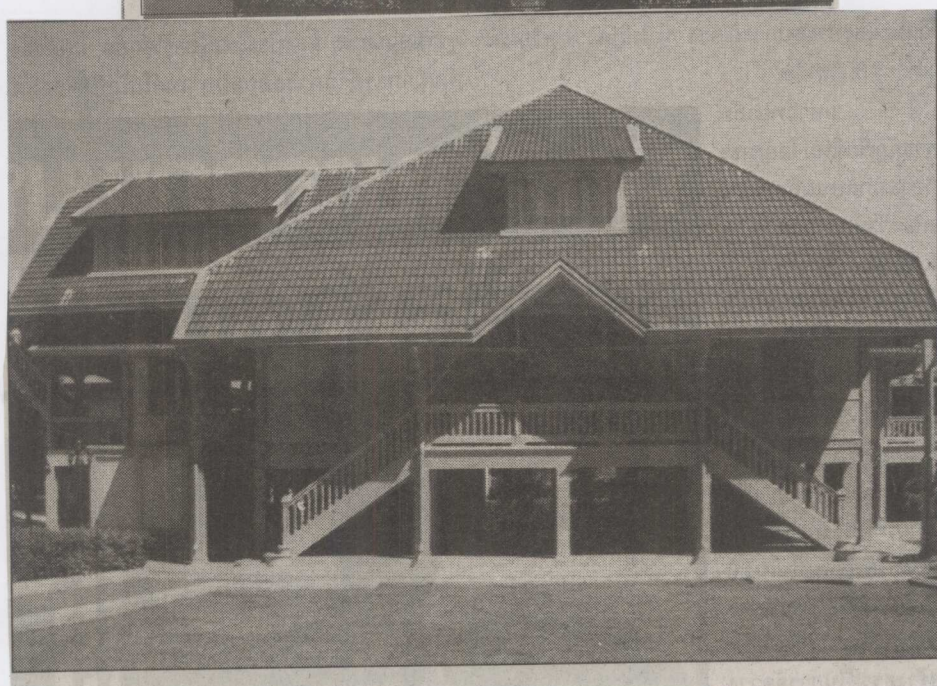
หลังจากที่พระราชชายาเจ้าดารารัณย์เสด็จกลับจากเชียงใหม่ได้เพียง 10 เดือนก็ต้องทรงประสบความเศร้าโศกอันยิ่งใหญ่เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จสวรรคต พระราชชายาเจ้าดารารัณย์จึงประทับ ณ พระตำหนักสวนฝรั่งถึง ๕ พระราชวังดุสิตจนถึงปี พ.ศ.2457 จึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เสด็จกลับนครเชียงใหม่

พระราชชายาเจ้าดารารัณย์ทรงประทับอยู่ที่พระตำหนักดารารัณย์หรือ

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 11 2 ส.ค. 2551	ปีที่ 18	ฉบับที่ 623 7	หน้า 5
------------------------------------	--------------------------	-------------	------------------	-----------

สวนเจ้าสหายเป็นเวลา 19 ปีก่อนที่ท่านจะสิ้นพระชนม์ ด้วยโรคไข้มาลาเรีย เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2476 ซึ่งรวมสิริพระชันษาได้ 60 ปี เมื่อพระราชชายาเจ้าดารารัศมีสิ้นพระชนม์พระตำหนักหลังนี้ถูกดกทอดเป็นมรดกแก่ทายาท ต่อมาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ซื้อที่ดินต่อจากทายาทและได้ทำการฟื้นฟูบูรณะพระตำหนักดารารัศมีให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์งดงามใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด โดยได้จัดตั้งกองทุนเพื่อบูรณะพระตำหนักดารารัศมีขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2541 นอกจากนั้นทางกองทุนฯ ยังดำเนินการอนุรักษ์ให้พระ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	11 2 ส.ค. 2551	18	6237	5

ตำหนักดารารัศมีเป็นโบราณสถานที่เชื่อมรอยต่อระหว่างบรรพชนในอดีตกับอนุชนรุ่นหลังด้วยการจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

พระตำหนักดารารัศมีและสวนเจ้าสหาย

ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จากตัวเมืองมาตามทางหลวงหมายเลข 107 สายเชียงใหม่ - ฝาง จนถึง กม.ที่ 16 แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าค่ายดารารัศมี พระตำหนักดารารัศมีในอดีตเคยเป็นตำหนักที่ประทับของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเป็นอาคารที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมด้วยเป็นอาคารพักอาศัยขนาดใหญ่ครั้งใดครั้งไม่มีรูปแบบสวยงามตามยุคสมัยที่ก่อสร้างคือเมื่อประมาณ 70 กว่าปีที่แล้ว

เนื่องจากไม่มีหลักฐานเวลาที่ก่อสร้างแน่ชัดของพระตำหนักดารารัศมีและสวนเจ้าสหาย แต่จากการศึกษาเอกสารประวัติศาสตร์และรูปแบบสถาปัตยกรรมประมาณว่าพระตำหนักน่าจะก่อสร้างอยู่ในระหว่างปี พ.ศ. 2470 และเป็นไปได้ว่าอาจมีการเสด็จไปประทับอาคารชั่วคราว ระหว่างการก่อสร้างพระตำหนักเหมือนกับกรณีการเสด็จประทับที่พระที่นั่งวิมาน

เมฆ ระหว่างการก่อสร้างพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังสวนดุสิตของล้นเกล้ารัชกาลที่ 5

ในการก่อสร้างพระตำหนักขึ้นในบริเวณที่ดินแห่งนี้ พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงวางแผนผังกำหนดเขตอาณาบริเวณด้วยพระองค์เองทั้งหมดว่าตรงไหนจะสร้างพระตำหนัก ตรงไหนเป็นทางเดิน สวนดอกไม้ สวนผลไม้ สวนครัวและที่นา ทรงเลือกสถาปัตยกรรมและทิศทางลม แสงสว่างอย่างละเอียดรอบคอบ แม้ระหว่างที่เริ่มก่อสร้างพระตำหนักนั้น พระองค์ทรงไปควบคุมบัญชาการด้วยพระองค์เอง ในชั้นแรกได้ก่อสร้างตัวอาคารตำหนักขึ้นก่อน ชั้นล่างเป็นการก่ออิฐ ชั้นบนเป็นอาคารไม้ป็นอิฐ แต่มีพื้นที่อาคารชั้นบนบางส่วนที่ต้องกรับน้ำหนักเป็นประจําก่ออิฐถือปูนและเทคอนกรีต มีมุขบันไดคอนกรีตอยู่ทางเหนือยื่นออกไปเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากตัวบันไดหน้า ซึ่งกว้างประมาณ 3 เมตรเศษ

ต่อจากมุขบันไดหน้านี้เข้าไปเป็นหน้ารับแขก ซึ่งอยู่ทางครึ่งด้านทิศตะวันออก ส่วนหน้าของตัวอาคารและทำเป็นห้องเสวยครึ่งหนึ่งด้านตะวันตก ถัดเข้าไปเป็นห้องบรรทม ซึ่งอยู่ตอนกลางตัวอาคารซีกนี้ระหว่างห้องพระทางด้านตะวันออกต่อไปเป็นห้องประทับอยู่ทางด้านใต้ แล้วจึงเป็นห้องทรงและห้องพระบังคน อยู่ทางด้านตะวันตก

ต่อจากห้องประทับนี้ไปทางด้านใต้ เป็นชานซึ่งมีบริเวณกว้างขวางปูพื้นด้วยคอนกรีตหยาบกันลื่น มีเรือนไม้เลื้อยขึ้นคลุมไว้...อย่างไรก็ตามจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งพระตำหนักและสวนเจ้าสหายมิได้มีลักษณะตรงตามข้อความทั้งหมด เข้าใจว่าอาจเป็นเพราะการดัดแปลงซ่อมแซมในภายหลัง

พระตำหนักดารารัศมีเป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้สองชั้น โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นล่างเป็นได้ถุนโล่ง กันเป็นห้องบางส่วน ชั้นบนแบ่งกันเป็นห้องต่างๆ เพดานสูงมีช่องลมเป็นไม้ฉลุโดยรอบ ด้านหน้าอาคารมีซุ้มเทียบรถยนต์หลังคาซุ้มเป็นคาตฟ้าคอนกรีต รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นแบบบ้านไทยทรง

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 12 ส.ค. 2551	ปีที่ 18	ฉบับที่ 6237	หน้า 5
------------------------------------	------------------------	-------------	-----------------	-----------

ฝรั่งที่ปรับให้เหมาะสมกับดินฟ้าอากาศคล้ายคลึงกับ
พระที่นั่งวิมานเมฆหรือบ้านพักอาศัยในย่านสาทร สีส้ม
ที่สร้างในยุคสมัยเดียวกัน

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของพระ
ตำหนักดารารัศมีและอาคารก่อสร้างในยุคเดียวกัน
คือการออกแบบอาคารโล่ง โปร่งเพื่อให้อากาศระบาย
ได้โดยธรรมชาติ ได้แก่เพดานห้องชั้นบนจะยกสูง มี
ช่องลมไม้ฉลุเป็นรูปดาว (สัญลักษณ์ประจำพระองค์)
เหนือผนังให้ลมพัดผ่าน หลังคาทรงสูงมีห้องใต้หลังคาและ
ได้ถูกขึ้นสร้างเปิดโล่งทั้งหมด ดังนั้นจะพบว่าพระ
ตำหนักนั้นเย็นสบายโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับบ้านเรือน
ในปัจจุบัน

พระตำหนักดารารัศมีและสวนเจ้าสหาย
นับเป็นสถานที่อันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์
เนื่องจากเคยเป็นที่ประทับของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี
ผู้เป็นปูชนียบุคคลของชาวล้านนา ผู้นำวิทยาการ
สมัยใหม่เข้ามาสู่ดินแดนภาคเหนือ ทรงใช้พระตำหนักเป็น
สถานที่ประกอบพระกรณียกิจต่างๆ โดยเฉพาะด้าน
การอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง

ความภาคภูมิใจของชนชาวเชียงใหม่อีก
ประการหนึ่งนั่นคือ ความสวยงามด้านสถาปัตยกรรม
ที่มีคุณค่าของพระตำหนักดารารัศมี ที่ได้จัดแสดง
สิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ไว้ตามห้องต่างๆ อย่างน่าชม
เช่นห้องบรรทม ห้องพักผ่อน ห้องจัดแสดงพระกรณียกิจ
ห้องทรง ส่วนชั้นล่างจัดแสดงเครื่องมือทางการเกษตร
และเครื่องทอผ้า ซึ่งเปิดให้ท่านได้เข้าชมและมา
เยี่ยมเยือนทุกวันอังคาร-วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 9.00 -
17.00 น. นอกจากนั้นยังได้จัดจำหน่ายของที่ระลึกอัน
เกี่ยวเนื่องกับพระราชชายาเจ้าดารารัศมีไว้จำหน่ายให้
แก่นักท่องเที่ยวได้หาซื้อในราคาถูกเยือกด้วย

จักรพงษ์ คำบุญเรือง
jakpong@chiangmainews.co.th